

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 21 czerwca 2022 r.
(OR. fr, en)

10505/22

AUDIO 58	DISINFO 57
HYBRID 65	EUAM UKRAINE 27
JAI 928	JAIEX 72
FREMP 139	POLGEN 92
CATS 43	JUSTCIV 91
ASIM 57	COHOM 65
PROCIV 87	DIGIT 125
AG 72	EJN 25
BY 5	EUROJUST 78
RELEX 856	COPEN 251
COEST 475	DATAPROTECT 199
CULT 66	CYBER 233
SOC 392	GENDER 116
VISA 111	

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady na temat ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników mediów

Delegacje otrzymują w załączeniu wyżej wymienione konkluzje Rady, w wersji przyjętej na posiedzeniu Rady do Spraw Ogólnych w dniu 21 czerwca 2022 r.

Konkluzje Rady na temat ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników mediów

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

ODNOTOWUJE, ŻE:

1. Demokracja opiera się na realizowaniu prawa do wolności opinii i wypowiedzi oraz wolności informowania, offline i online. Jest to istota zawodu dziennikarza, który może być wykonywany wyłącznie w środowisku zapewniającym dziennikarzom i innym pracownikom mediów ochronę i bezpieczeństwo.
2. Obecnie wielu dziennikarzy i innych pracowników mediów nie wszędzie jest w stanie pracować swobodnie i niezależnie, tak jak powinni. W Europie i na świecie coraz częściej występują przeszkody dla wolności wypowiedzi i wolności informowania oraz ataki na dziennikarzy i innych pracowników mediów¹. Ich bezpieczeństwo jest jeszcze bardziej zagrożone w sytuacji konfliktów zbrojnych. Są oni źródłem bezstronnych informacji niezbędnych do ustalenia faktów i zrozumienia konfliktu, dlatego są w szczególności eksponowani i sami mogą stać się celami, co pokazuje trwająca agresja militarna Rosji przeciw Ukrainie².

¹ Głębokie zaniepokojenie rosnącą w ostatnich latach liczbą dziennikarzy i innych pracowników mediów, którzy bezpośrednio z powodu swojej pracy są na całym świecie zabijani, torturowani, aresztowani, zatrzymywani, nękani i zastraszani, wyraża rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ A/C.3/L.49/Rev1 Bezpieczeństwo dziennikarzy i kwestia bezkarności: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N21/329/42/PDF/N2132942.pdf?OpenElement>

² Jak opisano na stronie Platformy Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy (<https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709594>). Zobacz również sprawozdanie roczne z 2022 r. organizacji partnerskich Platformy Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy pt. „Ochrona wolności prasy w czasach napięć i konfliktów” (<https://rm.coe.int/platform-protection-of-journalists-annual-report-2022/1680a64fe1>).

3. Dziennikarze i inni pracownicy mediów spotykają się z wieloma zagrożeniami i mierzą się ze stygmatyzacją, zastraszaniem, nielegalnym inwigilowaniem, postępowaniami prowadzonymi przeciwko nim w złej wierze, nieuzasadnioną presją ekonomiczną, niszczeniem ich reputacji, a także z aktami przemocy fizycznej i psychicznej – stają się nawet ofiarami morderstw. Przemoc wobec dziennikarzy występuje również w internecie, w formie znieważania, podżegania do nienawiści, nękania i gróźb śmierci.
4. Szczególnie niepokojąca jest sytuacja dziennikarek³: są narażone na dodatkowe – bardziej liczne i zróżnicowane – zagrożenia. Taka przemoc ze względu na płeć przybiera różne formy, w tym nękanie w internecie, gwałty, groźby śmierci i podżeganie do nienawiści. Tego typu zagrożenia w nieproporcjonalnym stopniu dotyczą również dziennikarzy należących do mniejszości lub grup zmarginalizowanych społecznie⁴.
5. Sytuacja ekonomiczna dziennikarzy i innych pracowników mediów staje się również coraz bardziej niepewna. Brak bezpieczeństwa finansowego i ekonomicznego wielu mediów – czego przykładem jest zamknięcie kilku z nich – sprawia, że pracownicy mediów są bardziej podatni na zagrożenia. Ponadto wymóg wydajności lub zyskowności, w szczególności w przypadku mediów prywatnych, może czasami prowadzić do pogorszenia warunków i jakości pracy dziennikarzy. Transformacja cyfrowa i ekspansja globalnych operatorów i sieci społecznościowych konkurujących z mediami na rynku reklam internetowych⁵, w połączeniu ze skutkami pandemii⁶, podczas której media doświadczyły spadku przychodów większego niż spadek dochodu krajowego, doprowadziły do pogorszenia się bezpieczeństwa ekonomicznego dziennikarzy i innych pracowników mediów.

³ Zob. np. sprawozdanie na podstawie monitora pluralizmu mediów, 2021 r.; Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), Przemoc wobec kobiet. Badanie na poziomie Unii Europejskiej, 2014 r.; FRA, Przestępczość, bezpieczeństwo i prawa ofiar, 2021; Sprawozdanie roczne organizacji partnerskich Platformy Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy, 2021 r.; UNESCO, Przemoc w internecie wobec dziennikarek: globalny obraz występowania i skutków (ang. *Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts*), 2020 r.; UNESCO, Efekt mrozący: globalne trendy w przemocy wobec dziennikarek w internecie (ang. *The Chilling global trends in online violence against women journalists*). OBWE, Przewodnik dotyczący bezpieczeństwa dziennikarek w sieci (ang. *Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online*), 2020 r.; Sprawozdanie OBWE, Przemoc wobec dziennikarek i polityczek: narastający kryzys (ang. *Violence against women journalists and politicians: a growing crisis*), 2021 r.

⁴ Międzynarodowy Instytut Prasowy, Najlepsze praktyki redakcji w radzeniu sobie z przemocą w internecie wobec dziennikarzy (ang. *Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists*).

⁵ Konkluzje Rady w sprawie ochrony wolnego i pluralistycznego systemu medialnego, grudzień 2020 r.

⁶ Roberta Carlini i Konrad Bleyer-Simon: Ekonomia mediów podczas pandemii: perspektywa europejska (ang. *Media economy in the pandemic: a European perspective*); sprawozdanie techniczne; Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów, 2021/01.

6. Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej (SLAPP)⁷, w którym proponuje się Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wprowadzenie gwarancji proceduralnych przeciwko takim powództwom, a także towarzyszące mu zalecenie⁸ zawierające wytyczne dla państw członkowskich w takich kwestiach.
7. Do państw członkowskich i Komisji Europejskiej zwrócono się⁹ o wdrożenie europejskiej strategii dla ekosystemu sektora kultury i sektora kreatywnego, m.in. w celu ułatwienia dostępu do informacji na temat środków finansowych dostępnych dla mediów poprzez połączenie przewodnika dotyczącego finansowania programu CultureEU i interaktywnego narzędzia do mapowania mediów audiowizualnych i informacyjnych, tak aby pracownicy i przedsiębiorstwa mediów informacyjnych dysponowali jednym wielojęzycznym portalem cyfrowym zawierającym wykaz różnych dostępnych dla nich możliwości finansowania.
8. W 2022 r. Komisja Europejska będzie nadal wspierać mechanizm szybkiego reagowania na naruszenia wolności prasy i mediów w ramach programu „Kreatywna Europa”, który umożliwia wsparcie m.in. transgranicznej współpracy medialnej, w tym dziennikarstwa niezależnego i śledczego, w formie dotacji w ramach partnerstwa dziennikarskiego¹⁰.

⁷ Dok. 8529/22 – COM(2022) 177 final.

⁸ C(2022) 2428 final.

⁹ Konkluzje Rady pt. „Budowanie europejskiej strategii dla ekosystemu sektora kultury i sektora kreatywnego”, 4 kwietnia 2022 r. (2022/C 160/06).

¹⁰ Roczny program prac na 2022 r. dotyczący realizacji programu „Kreatywna Europa”,
<https://culture.ec.europa.eu/document/2022-annual-work-programme-creative-europe-programme>

Z ZADOWOLENIEM STWIERDZA, ŻE:

9. W dniu 16 września 2021 r. Komisja Europejska przyjęła zalecenie w sprawie zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzom i innym pracownikom sektora mediów oraz wzmocnienia ich pozycji w Unii Europejskiej, które stanowi ważne wytyczne dla państw członkowskich. Komisja Europejska zapowiedziała, że zamierza opublikować badanie dotyczące m.in. wskaźników stosowanych do monitorowania wdrażania tego zalecenia, które mogłyby dotyczyć bezpieczeństwa w internecie, a w szczególności wsparcia dla dziennikarek oraz dla dziennikarzy należących do mniejszości.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ, BY:

10. Zachęcała, w ramach istniejącego Europejskiego Forum Mediów Informacyjnych, do regularnego organizowania dyskusji i wymiany najlepszych praktyk w zakresie ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników sektora mediów, ułatwiając dialog z zainteresowanymi stronami na temat istotnych zmian.
11. Kontynuowała ocenę istniejących projektów pilotażowych i działań przygotowawczych na rzecz wspierania wolności i pluralizmu mediów, tak aby stały się one bardziej rozbudowane i długoterminowe.
12. Zwiększała finansowanie dziennikarstwa niezależnego i śledczego¹¹, które wnosi istotny wkład w życie publiczne i demokratyczne, opierając się m.in. na inicjatywie NEWS¹² i wykorzystując na przykład InvestEU.
13. Uwzględniała we wszystkich odpowiednich inicjatywach wynikających ze strategii cyfrowej UE problematykę bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników mediów w internecie i ich wolności słowa.

¹¹ Dziennikarstwo opiera się na zasadach etycznych, takich jak rzetelność, odpowiednie środki weryfikacji i dowody oraz bezstronność w prezentacji, opisie i narracji, jak podkreślono w rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 1003 (1993) w sprawie etyki dziennikarskiej i w rezolucji 2066 (2015) w sprawie odpowiedzialności medialnej i etyki w zmieniającym się środowisku medialnym, a także w zaleceniu CM/Rec(2022)4 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie promowania sprzyjającego środowiska dla dziennikarstwa wysokiej jakości w epoce cyfrowej.

¹² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/news-initiative>

ZWRACA SIĘ DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH I KOMISJI EUROPEJSKIEJ, BY
W RAMACH SWOICH KOMPETENCJI I Z POSZANOWANIEM ZASADY
POMOCNICZOŚCI:

14. Zachęcały wszystkie zainteresowane strony, takie jak kierownicy redakcji, organy ścigania, sędziowie i inne organy zaangażowane w zapewnianie bezpieczeństwa cyfrowego, do uczenia się przez całe życie¹³ na temat ochrony dziennikarzy i innych pracowników mediów
15. Zachęcały do rozwoju mediów i inicjatyw na rzecz umiejętności korzystania z informacji mających na celu zwiększanie wiedzy na temat bezpieczeństwa dziennikarzy i innych pracowników mediów¹⁴.
16. Propagowały bezpieczeństwo w sieci i upewnoczenie cyfrowe dziennikarzy i innych pracowników mediów, w szczególności dziennikarek, pracowników mediów należących do mniejszości lub grup społecznie zmarginalizowanych, na przykład poprzez sprzyjanie tworzeniu wyspecjalizowanych grup eksperckich, które mogą gromadzić informacje i wymieniać dobre praktyki, jak radzić sobie z atakami i groźbami w sieci; grupy te mogłyby skupiać przedstawicieli mediów i organów regulacyjnych na szczeblu UE lub państw członkowskich, funkcjonariuszy organów ścigania i urzędników zajmujących się cyberbezpieczeństwem.
17. Zachęcały do ściślejszej współpracy pomiędzy platformami internetowymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, które dysponują szczególną wiedzą ekspercką na temat zwalczania skoordynowanych ataków w sieci, gróźb, nękania, inwigilacji w sieci lub podlegania do nienawiści wobec dziennikarzy i innych pracowników mediów, z myślą o lepszym rozumieniu tych zagrożeń, lepszym reagowaniu na nie i odpowiednim dostosowywaniu praktyk takich platform. Współpraca taka może mieć formę regularnych dialogów, w których mogłyby brać udział organy publiczne.

¹³ Jak określono w art. 2 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/817 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiającego „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia i szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1288/2013 (Dz.U. L 189 z 28.5.2021, s. 1).

¹⁴ Zob. zalecenie Rady Europy CM/Rec(2016)4 w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych podmiotów sektora mediów.

18. W celu ochrony dziennikarek i pracowników mediów należących do mniejszości wspierały wdrażanie projektów i inicjatyw, w szczególności tych, które umożliwiają poprawę przejrzystości i informowania o atakach na dziennikarki i innych pracowników mediów i o ich dyskryminowaniu, oraz tych projektów i inicjatyw, które propagują równość i inkluzywność w sektorze mediów i w redakcjach, jak również inicjatyw zwiększających wiedzę na temat zapobiegania przemocy wobec dziennikarzy i innych pracowników mediów i nękanii ich oraz zwalczania tych zjawisk.
19. Nadal pogłębiały, w szczególności poprzez badania naukowe, wiedzę na temat potencjalnych zagrożeń dla pracowników mediów i najlepszych praktyk, które mogą być pomocne, w szczególności w odniesieniu do ich ochrony i bezpieczeństwa w obszarach konfliktów zbrojnych.
20. Popierały inicjatywy i mechanizmy mające na celu poprawę zrównoważonego charakteru ekonomicznego i finansowego mediów, w tym te, które wynikają z przekazania praw pokrewnych wprowadzonego w odniesieniu do wydawców prasy dyrektywą (UE) 2019/790¹⁵, oraz tych mających na celu poprawę rekrutacji dziennikarzy i innych pracowników mediów, a także prowadziły badania na temat ich warunków pracy, zgodnie z zaleceniem Rady z dnia 8 listopada 2019 r.
21. Propagowały inicjatywy i mechanizmy, które wspierają osoby młode i nowo wchodzące na rynek pracy w mediach oraz dziennikarzy i innych pracowników mediów, którzy są samozatrudnieni lub pracują w lokalnych i regionalnych mediach, tym samym wzmacniając ich wolność informowania.

¹⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.U. L 130 z 17.5.2019, s. 92–125).

22. Popierały inicjatywy i mechanizmy, które propagują wymianę i wzmocnienie najlepszych praktyk zawodowych, w szczególności poprzez zwiększanie wśród studentów dziennikarstwa i medioznawstwa wiedzy o zagrożeniach, z jakimi mogą się spotkać w swojej przyszłej karierze i o najlepszych sposobach radzenia sobie z nimi, oraz które propagują gromadzenie podczas studiów znaczących doświadczeń na szczeblu europejskim, tak by mogli odkryć różne środowiska i rozmaite praktyki w zakresie zbierania materiałów i publikowania.
23. Zachęcały sektor do rozwijania inicjatyw i wskaźników dotyczących wiarygodności wiadomości i mediów, takich jak zatrudnienie dziennikarzy, weryfikatorów informacji i innych pracowników mediów, z myślą o stymulowaniu platform i reklamodawców, by przy udostępnianiu rzetelnych informacji i zróżnicowanych perspektyw wykazywały się odpowiedzialnością.
24. Zobowiązały się – na stosownych forach wielostronnych, w stosunkach dwustronnych, na szczeblu krajowym i na forum inicjatyw międzynarodowych służących ochronie dziennikarzy i wolności informowania – do ochrony dziennikarzy i innych pracowników mediów na całym świecie, zwracając szczególną uwagę na ochronę i bezpieczeństwo dziennikarzy i innych pracowników mediów pracujących w obszarach dotkniętych konfliktami lub pochodzącymi z takich obszarów.
25. Wspierały dziennikarzy i innych pracowników mediów, którzy starają się relacjonować konflikty zbrojne, w szczególności napaść zbrojną Rosji na Ukrainę, w niezależny i bezstronny sposób, i popierały inicjatywy, które propagują ich pracę i rozpowszechnianie wyników tej pracy, np. specjalnie wyznaczone sekcje w publikacjach medialnych i programach, zwłaszcza w języku ukraińskim.

26. Popierały niezależnych i przymuszonych do opuszczenia kraju dziennikarzy i innych pracowników mediów, w szczególności z takich krajów jak Ukraina, Białoruś i Federacja Rosyjska, w kontekście ich indywidualnych sytuacji i przyczyn przymusowego opuszczenia kraju. Poparcie to może mieć formę, w stosownych wypadkach, pomocy w kwestiach zawodowych, finansowej, socjalnej, administracyjnej lub prawnej – także z sektora prywatnego, i byłoby ukierunkowane na stworzenie bezpiecznych warunków pracy i pomoc we wznowieniu działalności zawodowej, na przykład poprzez organizowanie pobytów rezydencyjnych lub inicjatywy ułatwiające szukanie możliwości zatrudnienia.
27. Wymieniały się doświadczeniami państw członkowskich, jak najlepiej przyjmować dziennikarzy i innych pracowników mediów z regionów dotkniętych konfliktami.
28. Wymieniały się najlepszymi praktykami i do roku 2025 dokonały oceny realizacji niniejszych konkluzji.

Traktaty UE

- Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 2: „Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.”
- Karta praw podstawowych, w szczególności jej art. 11: „Każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.”

Dokumenty Rady

- Konkluzje Rady w sprawie ochrony wolnego i pluralistycznego systemu medialnego (2020/C 422/08)
- Konkluzje Rady z dnia 4 kwietnia 2022 r. pt. „Budowanie europejskiej strategii dla ekosystemu sektora kultury i sektora kreatywnego”
- Zalecenie Rady z dnia 8 listopada 2019 r. w sprawie dostępu pracowników oraz osób samozatrudnionych do ochrony socjalnej (2019/C 387/01)

Dokumenty Komisji

- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji, (COM(2020) 790 final)

- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejskie media w cyfrowej dekadzie: Plan działania na rzecz wsparcia odbudowy i transformacji”, (COM(2020) 784 final)
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r., (COM(2021) 700 final)
- Zalecenie Komisji (UE) 2021/1534 z dnia 16 września 2021 r. w sprawie zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzom i innym pracownikom sektora mediów oraz wzmocnienia ich pozycji w Unii Europejskiej

Dokumenty Rady Europy

- Zalecenie CM/Rec(2016)4 w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych podmiotów sektora mediów
- Rezolucja na temat bezpieczeństwa dziennikarzy (2021)
- Zalecenie CM/Rec(2022)4 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie propagowania środowiska sprzyjającego wysokiej jakości dziennikarstwu w erze cyfrowej

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych

- Rezolucja Rady Bezpieczeństwa 2222 (2015) na temat ochrony dziennikarzy i kwestii bezkarności
- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ A/C.3/76/L.9/Rev1 „Bezpieczeństwo dziennikarzy i kwestia bezkarności”
- Sprawozdanie z 2021 r. „Przemoc wobec dziennikarek i polityczek: narastający kryzys”